

Historiens ö

Redan vid inflygningen till Rhodos ser man vad som väntar: sol, långa stränder, azurblått hav. Men Greklands mest solsäkra ö med över 300 soldagar om året lockar med mycket mer.

Text och foto: Mathias Thinsz

Lindos by night.

Det pirrar lite i magen när bilen klättrar längs den kurviga grusvägen upp på berget Skiadi på södra Rhodos. Getterna tittar förvånade på när jag stannar, kliver ur och ser ut över de disiga bergen och havet. På 400 meters höjd är det svalare än nere vid stranden och det är skönt att ta en paus här under de allra varmaste timmarna. Alla hotell har inte luftkonditionering och på vissa måste man betala extra för det. Men här uppe är luften både välkonditionerad och gratis och utsikten är bedårande.

I den norra änden av ön, längst bort på andra sidan, dominerar Rhodos stad. Och på öns båda sidor ligger turistorterna. Ju längre söderut man tar sig desto färre turister stöter man på, och det går faktiskt att hitta sin egen strand. Méltemi-vinden sveper in västerifrån med en härlig svalka och har blåst bort sanden från den kusten. Där består kusten vid städer som Ixia och Ialysos av fina, rundade stenar som använts till mosaik i gatorna i bland annat Rhodos stad. De östra

stränderna har finkornig sand. Där är det lite mer långgrund och inte lika höga vågor som på de västra. Där finner man stränderna Tsambika, Stegna och Anthony Quinn Beach. På den sista spelades scener ur Kanonerna på Navarone in. Skådespelaren blev så förtjust i stranden att han köpte en stor egendom där och på så sätt fick platsen sitt namn.

– Antika Kameiros måste du åka till, Greklands Pompeji brukar jag kalla det, säger Kristina Papaoikonomou allra först när jag frågar om vad som bara måste upplevas här på ön. Hon jobbar som guide på Rhodos sedan många år och berättar förtjust och inlevelsefullt om alla ställen som måste besökas. Hon kan allt om Rhodos gamla byggnader och sevärdheter – hon har studerat arkeologi, historia, konst, geografi och hon har även läst i Linköping på 70-talet, därför talar hon svenska med en härlig grekisk brytning. De gamla delarna av Rhodos stad, som

Guide

Att besöka gamla byggnader kan vara trevligt, men att få reda på allt spännande som har hänt där är något helt annat. Fråga på hotellet om de kan rekommendera någon lokal guide. Reser du charter anordnar vanligtvis resebolaget guidade turer, ibland med guider som talar svenska.

Rundade stenar från Rhodos västra stränder klär golven i Kallitheas pelargångar.

Bäst på Rhodos

Bästa naturupplevelsen: Den slingrande grusvägen från Arnitha via Messanagros till Kattavia.

Bästa stranden: Lindos.

Bästa utsikten: Borgen Kastellos Kritinia nära Skala Kameiros.

Bevattningsstunneln genom berget i Epta Piges leder ut till en vacker kristallklar sjö.

Fakta om Rhodos

Yta: 1 400 km², ungefär som Öland.

Folkmängd: 117 000.

Geografi: Den största ön bland de Dodekanesiska öarna.

Huvudstad: Rhodos, 53 700 invånare.

När vi skiljs åt strosar jag iväg genom de vackra gränderna där jag hittar ett avsides kafé. Över en frappé, iskaffe, lägger jag ett par njutningsfulla timmar i solen på att bestämma vad jag ska uppleva på Rhodos närmast. Om man lämnar stranden en eller ett par dagar och ger sig iväg för att se lite av allt det andra som ön erbjuder, så är det väldigt smidigt att göra det med bil. I synnerhet om man är på jakt efter de folktomma stränderna eller de fantastiska bergsvägarna. Så jag bestämmer mig för att hyra en och styra ut på landsbygden.

Väl bakom ratten bestämmer jag mig för att Epta Piges, de sju källorna, ska bli första stoppet på äventyret. Från berget porlar ett kristallklart vatten som smakar ljuvligt och svalkar skönt i sommarhettan. Vattnet i bäcken skyndar sig bort mot den 186 meter långa tunnel som byggdes i början av förra seklet. Den behövdes för att bevattna böndernas odlingar på andra sidan berget. Det rinner kvickt men inte obehagligt fort kring mina fötter när jag går in i tunneln. Den är precis så stor att jag kan gå raklång igenom den. Det är fullkomligt kolsvalt. Jag hör andra besökare framför mig när jag trevar mig fram. Det är

inte obehagligt, men lite spännande och strax ser jag ljuset växa sig närmare. Belöningen för denna strapats väntar på andra sidan med en otroligt vacker sjö. Faktiskt den enda möjligheten att bada i sötvatten på hela Rhodos.

Om tunneln med vatten var en modern attraktion, så är Kameiros det motsatta. Jag följer Kristinas råd och beger mig till den gamla staden som grundades redan på 1500-talet f. Kr. Många jordbävningar förstörde staden, som visserligen byggdes upp, men år 139 f. Kr. kom den att helt förstöras, begravas och glömmas bort. Staden var byggd i tre nivåer. Högst låg naturligtvis Akropolis (se faktaruta) med ett tempel helgat åt Athena, vishetens och krigets gudinna. Här finns fortfarande den vattenreservoar som försörjde 400 familjer med rinnande vatten – byggd för över 2 500 år sedan!

Efter att ha promenerat genom den gamla stadens ruiner, slår jag mig ned i skuggan av ett träd nära den gamla helgedomen vid kulens topp. Det fascinerar mig att se ruinerna efter byggnader som människor byggde för så lång tid sedan. I min fantasi ser jag hur Stavros sliter med att få en sten på plats i väggen och ropar efter sin svåger om ett handtag. Hans fru är snart klar med middagen och barnen jagar varandra. De var nog inte så olika oss. Men det förstås, semesterresor hade de nog inte. |

Kolossen på Rhodos

Kolossen på Rhodos, som räknas som ett av världen sju underverk, byggdes c:a år 290 f.Kr. av Chares från Lindos och hade troligtvis samma storlek som Frihetsgudinnan i New York. Många tror att kolossen grenslade hamninloppet, men det är nog mer troligt att den stod där Stormästarnas palats nu ligger. Sjömän som seglade förbi nedanför kolossen upplevde den så stor att man sa att man seglade under den, men i betydelsen framför eller nedanför den. Uttrycket ledde till villfarelsen att det bokstavligen gick att segla under den.

Lindos

På öns östra sida ligger Lindos, en vacker vitkalkad by som är fri från bilar men fylld av turister. Stranden är långgrund med härlig ljus pudersand. Lindos akropolis, som är tillägnad Athena, vishetens och krigets gudinna, påbörjades på 500-talet f.Kr. Den reser sig över havet som om den hölls uppe av klippan själv och skulle kunna rasa i havet om bara gudarna så önskade.

Akropolis

Man skulle kunna tro att Akropolis är byggnaden i centrala Aten med sin välkända profil av pelare, men akropolis betyder ungefär hög stad på grekiska. Många grekiska städer har ett akropolis och på Rhodos finns hela tre stycken: I Rhodos stad, i Lindos och i Kameiros. Byggnaden i Aten som många förknippar med ordet akropolis heter Parthenon, men där finns även många andra byggnader.

MEZEDES

Passa på och ät de grekiska smårätterna mezedes eller mezes. Beställ flera och dela!

Tirokafteri - pikant fetaoströra

Tzatziki - yoghurt med vitlök och gurka

Feta saganaki - stekt eller friterad fetaost

Keftedes - lammfärsbullar

Gigantes - stora bönor i tomatås

Om man är många, beställ en huvudrätt tillsammans med alla mezedes och dela på den också.

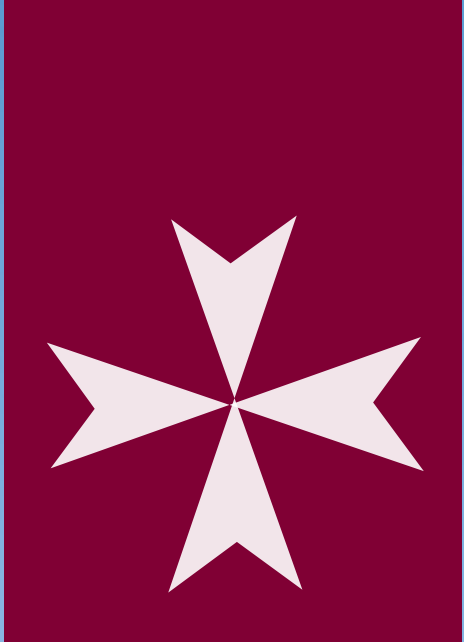
Stifado - köttgryta med lök

Kleftiko - mustig lammköttgryta

Souvlaki - grillspett

Till efterrätt finns det inget bättre alternativ än baklava, gärna med lite glass i den varma grekiska sommarmatten.

Riddarnas gata.

I riddarnas fotspår

Johanniterorden har funnits i över 900 år. Det började med ett enkelt sjukhus i Jerusalem under korstågen – idag är det en stor hjälporganisation i ett modernt samhälle. Resan dit gick via Rhodos.

| Text och foto: Mathias Thinsz

Stormästarnas palats är kanske den mest iögonfallande byggnaden på hela Rhodos. Där, i huvudstadens gamla delar kan jag börja min resa i Johanniterriddarnas fotspår. Visst är den fin, och jag kan känna mig aningen imponerad då jag stegar fram emot byggnaden. Men den återuppfördes av italienare i mitten av 1930-talet, så jag tycker inte att den känns riktigt äkta. Jag läser att turkarna använde palatset som krutförråd och vid en enorm explosion 1856 förstördes det. Man försökte göra fasaden så tidstrogen som möjligt, men interiört är stilen italiensk.

Inte långt från palatset ligger Riddarnas gata. Längs gatan ligger de åtta förläggningarna, ett för varje Langues (tungomål). Riddarna var från Provence, Auvergne och France,

Aragonien och Kastilien samt Italien, England och Tyskland. Varje Langue ansvarade även för sin del av ringmuren. Den är öppen för besökare och jag tar mig upp för att blicka ut över staden. Härifrån ser jag ner till hamnen varifrån riddarnas skepp seglade. Under korstågen hade man skyddat kristna till land, nu skyddade man dem till havs men attackerade ständigt turkarnas sjöfart.

1522 fick den turkiske sultanen Süleyman I nog av riddarnas räder och attackerade Rhodos. Riddarna besegrades av en övermäktig armé och tvingades lämna ön. De kom till Malta och kallas sedan dess för Malteserorden. Turkarna förlorade i sin tur Rhodos till Italien efter första världskriget och efter andra världskriget blev ön grekisk.

Monolithos.

Johanniterorden idag

Orden, som kallas Malteserorden alltsedan man kom till Malta, har idag 12 500 medlemmar, 80 000 volontärer samt 20 000 läkare, sjuksköterskor och ambulanssjukvårdare. Orden har permanent observatörsstatus i FN och är erkänd som suverän av ett stort antal stater. Man arbetar i stor utsträckning med sjukvård, driver sjukhus, skolor och universitet och bistår vid hjälpinsatser i krisdrabbade områden världen över.

Det finns naturligtvis många fler spår av riddarna i Rhodos stad, men jag fortsätter att följa deras historia en bit söderut. Inte långt från Ialysos, eller Trianda (trettio på grekiska) som staden också kallas efter de trettio Johanniterriddare som byggde sina sommarhus här, ligger berget Filerimos. På toppen finns ett Johanniterkloster, vilket ser precis ut så som man skulle föreställa sig ett medeltida kloster, med arkader och en liten kyrka. Det enda som saknas är munkarna i sina bruna kåpor.

Riddarna byggde förutom kloster även strategiskt placerade befästningar. Jag tar mig ner till Lindos på den östra sidan och går upp till Lindos akropolis. Detta var ju inte bara en klok plats att välja rent strategiskt, riddarna hade ju det mesta redan klart sedan tidigare. 1315 byggde man helt enkelt ut den gamla antika helgedomen, förstärkte den och uppförde flera torn. Nu idag då jag och många

andra besöker platsen står bara två av dessa kvar.

På den västra sidan fanns inget gammalt tempel man kunde återanvända, men borgarna i Monolithos och Kastellos ligger lika vackert på varsin bergstopp precis vid havet. I Kastellos har jag en fantastisk utsikt över 75 kilometer kustlinje. Borgen måste vara perfekt placerad på klippan som skjuter ut över havet sett ur dåtidens strategiska perspektiv. I diset kan jag skimra Turkiets kust som man troligtvis såg till att ha ordentlig koll på. Strax nedanför den höga klippan går en landtunga ut någon kilometer och längst ut ligger några byggnader. Genom min kikare ser jag den grekiska flaggan fladdra i vinden vid militärens postering. Tydligen har platsen fortfarande en strategisk funktion, men förhoppningsvis får ön ligga i fred en lång tid framöver. |